Monitoring návštěvnosti v NP Podyjí – v časech normálních i v době kovidové

Luboš Kala, Jan Kos

„Podyjí – Národní park zrozený za ostnatým drátem“, tak zněl celý název výstavy instalované v roce 1996 v přízemí Národního muzea v Praze. Mladý národní park se tímto poprvé představoval pražské veřejnosti a mnozí návštěvníci muzea do té doby ani pořádně netušili, kde takové Podyjí (u Břeclavi? u Mikulova?) vlastně leží. O 25 let později je situace jiná. Základní informace o našich národních parcích jsou součástí školních osnov a Podyjí je dostatečně známé nejen znalcům vína a milovníkům památek, ale i lidem, kteří zde hledají klid a pohodu na lesních stezkách, na kterých potkáte za půl dne pár návštěvníků. Ale platí to i do dnešní doby? Kolik lidí chodí po těchto stezkách a nehrozí Národnímu parku Podyjí v budoucnu stejný osud jako Sněžce, Pravčické bráně, Pradědu či Pustevnám, tedy místům, kterým se kvůli vysoké návštěvnosti milovníci přírody začínají už spíše vyhýbat?

Vyhlídka Králův stolec v lednu 2021 – v minulých letech jste zde v tuto dobu nepotkali téměř nikoho. Foto David Grossmann

Inspirace z Českého Švýcarska

Způsob monitoringu návštěvnosti v Podyjí byl převzat z Českého Švýcarska, tedy z národního parku, jehož rozloha a síť turistických cest je zhruba srovnatelná s poměry v Podyjí. Na začátku roku 2010 tedy Správa Národního parku Podyjí zakoupila 15 kusů automatických sčítačů značky Eco-counter pro monitoring turistů a od 1. 5. 2010 tak začala získávat data o návštěvnících pohybujících se po turistických stezkách. Instalaci sčítačů provedla společnost Partnerství, o. p. s., která po celé období zajišťuje metodiku sběru dat, provádí jejich každoroční vyhodnocení a zajišťuje kontakt s francouzským dodavatelem celé technologie. Výběr míst pro umístění sloupků automatického monitoringu byl proveden tak, aby správa obdržela údaje z nejfrekventovanějších stezek z hlediska návštěvnosti, tedy především z oblasti kolem vinice Šobes, z Kraví hory u Znojma a z přeshraniční turistické stezky mezi Čížovem a rakouským Hardeggem. Na druhé straně byly pro srovnání vybrány i některé málo frekventované stezky, např. Pašerácká stezka u Čížova, Cesta Jaroslava Krejčího nebo cesta z Trauznického údolí na Sealsfieldův kámen (graf 1). Zařízení Eco-counter typu Pyro jsou umístěna v kovových pláštích a navíc chráněna robustními dřevěnými sloupky, takže jsou do určité míry odolná vůči vandalismu. Za necelých 11 let provozu došlo k odcizení zařízení za použití síly ve 4 případech. Daleko častější jsou případy „drobného vandalismu“ spočívající především v ucpávání otvorů u snímacích čidel (drobnými kameny, větvičkami, žaludy apod.). Tyto překážky bývají odstraňovány operativně strážci či lesníky ze správy parku. K drobnému vandalismu se kromě nenechavých turistů občas přidává i hmyz, zejména vosy, které si v několika případech ve sloupcích vybudovaly hnízda. Jejich odstraňování může být pro pracovníky strážní a terénní služby občas dobrodružné. Pro získání skutečně kvalitních dat je vhodné, aby zejména v letní sezoně byly sčítače kontrolovány terénními pracovníky správy parku prakticky denně. Z více než desetileté zkušenosti Správy NP Podyjí vyplývá, že zvolená technologie sčítání je při pravidelných kontrolách spolehlivá, sčítače netrpí technickými poruchami a životnost baterií činí opravdu výrobcem avizovaných 10 let.

Parkoviště v Hnanicích bývalo plné takřka po celé léto 2020. Foto Petr Lazárek

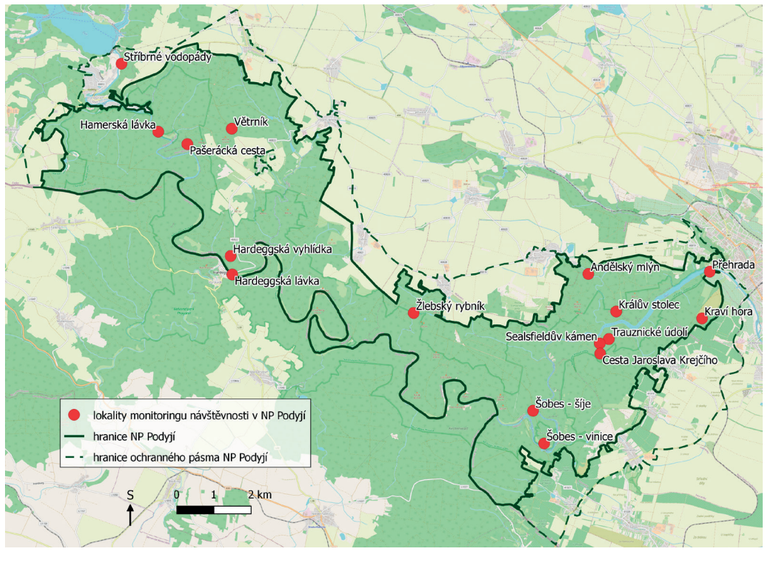

Mapa s vyznačením lokalit monitoringu návštěvnosti Národního parku Podyjí, Vypracoval Jaroslav Willmann

O čem vypovídají naměřená čísla

Do Národního parku Podyjí se chodí nejvíce v sobotu a v neděli, méně pak ve všední dny, zejména pak v úterý a ve středu (graf 2). Tento fakt asi nikoho nepřekvapí. Průměrná denní víkendová návštěvnost je 2–3x větší než u všedních dnů. Z víkendových dnů vykazuje vyšší čísla sobota oproti neděli, pouze na sčítacím profilu Hardeggská lávka na státní hranici s Rakouskem je srovnání obou víkendových dnů téměř stejné. Nabízí se zde samozřejmě srovnání českého a rakouského návštěvníka, českému končí víkend v neděli hned po obědě a musí spěchat domů, zatímco rakouský návštěvník nikam nespěchá a užívá si nedělní pobyt v přírodě až do večera. Rovněž návštěvnost v průběhu dne (graf 3) vykazuje asi stejné trendy v Podyjí jako kdekoliv jinde. 90 % návštěvníků se prochází po národním parku mezi 9. a 17. hodinou, absolutní špička je mezi 12. a 15. hodinou, na některých lokalitách v blízkosti města Znojma, např. na Kraví hoře, bývá posunuta do pozdějších odpoledních hodin.

K nejzajímavějším číslům se dostáváme, pokud se podíváme na měsíční nebo roční návštěvnost. V Podyjí, v místě bez zimních sportovních aktivit a s jedi-

Graf 1 Celková návštěvnost v NP Podyjí v období 1. 5. 2010–31. 12. 2020 podle jednotlivých lokalit (lokalita 16 pouze za období 3. 5. 2019–31. 12. 2020)

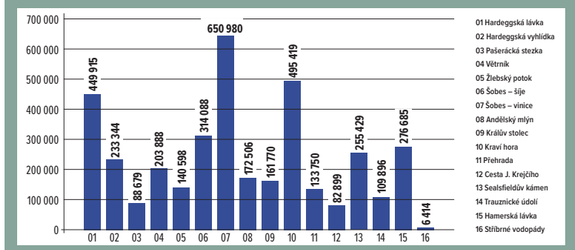

Graf 2 Průměrná návštěvnost lokality Hardeggská lávka v průběhu týdne

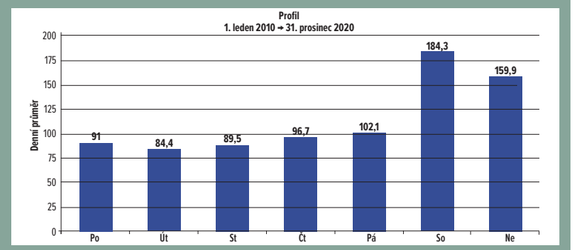

Graf 3 Průměrná návštěvnost lokality Hardeggská vyhlídka v průběhu dne

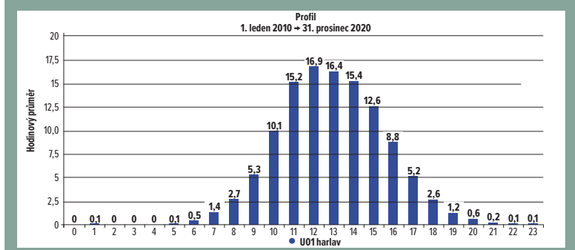

Graf 4 Roční návštěvnost lokality Větrník v období 1. 5. 2010–31. 12. 2020

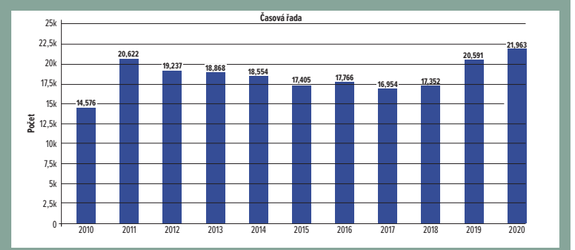

Graf 5 Roční návštěvnost lokality Kraví hora v období 1. 5. 2010–31. 12. 2020

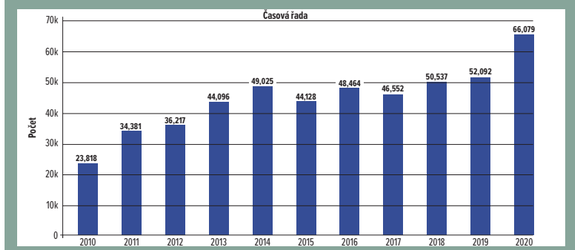

Graf 6 Srovnání měsíční návštěvnosti na profilu Pašerácká stezka v letech 2019–2020

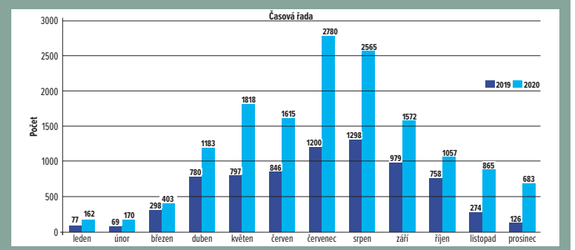

Graf 7 Roční návštěvnost lokality Pašerácká stezka v období 1. 5. 2010–31. 12. 2020

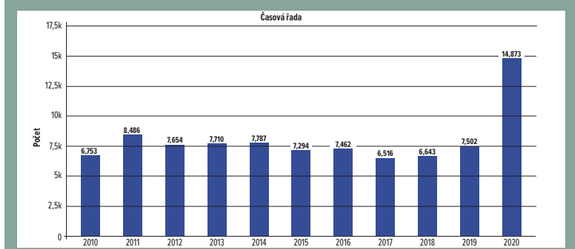

Graf 8 Roční návštěvnost lokality Sealsfieldův kámen v období 1. 5. 2010–31. 12. 2020

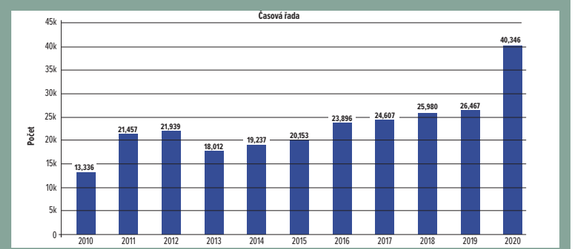

Zdroj všech grafů Monitoring návštěvnosti Národního parku Podyjí. Zpráva za období 05/2010–12/2020, Partnerství, o. p. s.

Tabulka 1 Srovnání počtu návštěvníků v lokalitě Sealsfieldův kámen 1. 5. 2010–31. 12. 2020 po měsících

Měsíc	2010	2011	2012	2013	2014	2015	2016	2017	2018	2019	2020
Leden		605	566	508	613	774	673	536	721	606	1 124
Únor		624	344	316	553	653	744	492	669	627	1 118
Březen		959	1 380	636	1 125	825	1 497	1 358	1 259	1 619	2 149
Duben		2 106	2 463	1 188	1 702	1 605	1 543	2 371	2 816	2 814	3 694
Květen	1 751	2 118	2 831	2 201	2 254	2 742	2 981	3 157	4 340	2 717	4 523
Červen	1 613	2 648	2 081	2 125	1 915	2 013	2 321	2 339	2 484	2 542	2 920
Červenec	2 601	3 497	3 777	2 778	2 228	2 178	3 888	3 426	3 798	3 632	6 360
Srpen	2 607	3 008	2 887	2 661	3 153	2 411	3 733	3 077	2 650	4 033	5 820
Září	2 130	2 722	2 918	2 207	2 228	2 804	2 793	3 205	2 983	2 834	4 841
Říjen	1 424	1 543	1 306	1 814	1 685	1 758	2 073	2 353	2 237	2 663	3 862
Listopad	797	884	684	668	907	1 392	685	945	750	1 068	3 103
Prosinec	413	743	702	910	874	998	964	1 348	1 273	1 312	832

Zdroj Monitoring návštěvnosti Národního parku Podyjí. Zpráva za období 05/2010–12/2020, Partnerství o. p. s.

nou výraznou letní návštěvnickou špičkou byla až do nedávna návštěvnost v období od října do března zcela minimální. Toto platí v posledních letech již jen ve střední a západní části parku, zatímco do vinařských obcí východní části parku v souvislosti s rozvojem vinařské turistiky jezdí návštěvníci i v zimní části roku. Napomáhá tomu i vznik nových penzionů a dvou velkých hotelů v Hnanicích za posledních 10 let. Srovnání nízkých hodnot zimních měsíců v letech 2011–2014 ve srovnání s mnohem vyššími hodnotami v období 2015–2020 je patrné např. z údajů pro vyhlídku Sealsfieldův kámen (tabulka 1). Trend popsaný v posledním odstavci platí i při porovnávání roční návštěvnosti v období 2011–2019. V západní a střední části NP Podyjí (zhruba mezi Vranovem a Podmolí) nebyl až do nedávna výrazný rozdíl mezi rokem 2011 a posledními lety (graf 4 – lokalita Větrník u Čížova), zatímco na sčítacích profilech ve východní části parku návštěvníků pomalu, ale jistě přibývalo (graf 5 – lokalita Kraví hora u Znojma).

Jaké další poznatky Správa Národního parku Podyjí obdržela ze srovnání roční návštěvnosti pro období 2011–2019?

Při započítání všech dat ze všech sčítačů je jednoznačně vidět rostoucí trend návštěvnosti. Za období 2011–2019 vzrostla návštěvnost NP Podyjí celkově o 27 %. Hlavním důvodem tohoto trendu je evidentně rostoucí zájem turistů o pobyt v přírodě, propagace turistiky na Znojemsku i širší nabídka služeb pro turisty, zejména cykloturisty.

Více propagovaná místa jsou samozřejmě i více navštěvovaná. Nejvyšší návštěvnost vykazuje vinice Šobes, nejvíce propagovaný cíl místních vinařů či ubytovatelů nacházející se na území NP Podyjí.

Existence jediné přeshraniční stezky spojující NP Podyjí s rakouským NP Thayatal je dostatečným důvodem pro stále se zvyšující návštěvnost.

Nejodlehlejší část NP Podyjí – Vranovsko – je vystavena náhodným tlumícím vlivům (rekonstrukce silnice Znojmo – Vranov nad Dyjí trvající celé léto, rekonstrukce hráze Vranovské přehrady trvající 2,5 roku), které naopak dočasně významně snížily roční návštěvnost.

Strměji zvyšující se návštěvnost na snadněji přístupných lokalitách a pouze mírně stoupající počet lidí na více vzdálených lokalitách. Pozor! – toto ale už neplatí v roce 2020.

Rok 2020 – rok extrémní návštěvnosti

Loňský rok byl díky opatřením v souvislosti s nemocí covid-19 rokem zcela netypickým. Počínaje březnovými omezeními, která se promítla do každodenních zvyklostí většiny obyvatel, začalo do NP Podyjí proudit do té doby nevídané množství návštěvníků. Bylo to nejen o víkendech, ale v souvislosti s omezeními ve školách i v období všedních dnů. Díky uzavření státní hranice s Rakouskem ubylo v období březen–květen na profilu Hardeggská vyhlídka téměř 50 % návštěvníků oproti roku 2019 a profilem Hardeggská lávka neprošel nikdo. Tedy téměř nikdo s výjimkou několika málo zvědavců, kteří minuli sčítač, došli do poloviny mostu a odtud si prohlédli – ejhle, kdo to kdy viděl – rakouské vojáky hlídající most z druhé strany. Na všech ostatních profilech byla situace naprosto opačná, trvala do konce kalendářního roku a trvá prakticky dodnes. Prudký měsíční nárůst návštěvnosti oproti roku 2019 začal již v dubnu 2020, v červnu se poměry poněkud ustálily a nastala velká očekávání, co bude dál. Zvítězí touha po zahraničních dovolených? Budou mít lidé na tyto dovolené peníze? Bude po návratu do „normálních poměrů“ pobyt v přírodě i nadále tolik atraktivní? Realita v Podyjí byla jednoznačná. Plná parkoviště a dosud málokdy vídané množství lidí na turistických stezkách. Na sčítacích profilech v průběhu letních prázdnin měsíční nárůst oproti roku 2019 někde o 20 %, jinde o 120 %. Nejvyšší nárůsty opět ve východní části parku, ale kromě toho obecně na lokalitách hůře dostupných, a tudíž dosud méně navštěvovaných (např. měsíční červencový nárůst na profilu Pašerácká stezka o 130 % – graf 6). Také období září–prosinec 2020 je z hlediska dosavadní návštěvnosti v Podyjí zcela netypické. V porovnání s letními prázdninami návštěvníků samozřejmě výrazně ubylo. Co však samozřejmostí není, je mezisezonní extrémní nárůst návštěvnosti, a to na všech lokalitách a téměř ve všech měsících. Na opětovně zmiňovanou Pašeráckou stezku přišlo v listopadu 2020 třikrát více lidí než ve stejný měsíc roku 2019, v prosinci 2020 to bylo dokonce pětkrát více oproti prosinci 2019. A podobně vysoké nárůsty byly zaznamenány i na několika dalších dosud méně navštěvovaných profilech v blízkosti města Znojma.

A co bude dál?

Rok 2020 zaznamenal v 30leté historii NP Podyjí jednoznačně nejvyšší porci návštěvníků. Pamětníci tvrdí, že v letech 1990–92, bezprostředně po pádu železné opony, byl rovněž extrémní zájem o toto území. Srovnatelná přesná čísla ale chybí a navíc kromě nově objevených koutů dříve zakázaného pohraničí stála tehdy před lidmi z Československa celá řada jiných cestovatelských výzev. O jak velký výkyv návštěvnosti na území NP Podyjí se v roce 2020 jedná, svědčí jednoznačně poslední 2 grafy (roční návštěvnost na Pašerácké stezce a na Sealsfieldově kameni v období 2010–2020). Zda se jedná o dočasný výkyv v souvislosti s celosvětovou pandemií, a zda se čísla vrátí na dřívější úroveň, to je v této chvíli obtížné předpovídat. Řeknou nám to však čísla z monitoringu návštěvnosti pomocí automatických sčítačů, v němž hodlá Správa NP Podyjí i nadále pokračovat.

Použitá literatura

Monitoring návštěvnosti Národního parku Podyjí. Zpráva za období 05/2010–12/2020, Partnerství, o. p. s. Brno, leden 2021.